

Belangrijke blikvanger aan het Spaarne is het Teylers Museum, vernoemd naar Pieter Teyler van der Hulst (1702 – 1778). Dat is niet voor niets. Levend in de tijd van de Verlichting was hij heel nieuwsgierig naar kunst en wetenschap. Door die belangstelling legde hij zowel een kunst- als een wetenschapsverzameling aan. Doordat hij een vermogend man was, werden dat dure en belangrijke verzamelingen. In zijn testament bepaalde hij dat zijn nalatenschap moest worden ondergebracht in een Stichting met als doel kunst en wetenschap blijvend te bevorderen.

Hoe kun je dat het beste doen? De uitvoerders van Teylers testament gebruikten het onder andere om het eerste museum van Nederland te bouwen. Voorwerpen van kunst en wetenschap zouden daarin te zien zijn. De verzamelingen van Teyler waren er al. Verder kwamen er naslagwerken en natuurkundige instrumenten om nader te bekijken en te bespreken. Fossielen en mineralen werden getoond en geanalyseerd in openbare lessen.

Het museum was eerst gevestigd in en achter de woning van Teyler (het Fundatiehuis) aan de Damstraat. Er werd een zogenaamde *“Boek- en konstzael”* gebouwd, de beroemde Ovale Zaal. Deze werd in 1784 opengesteld en is sindsdien vrijwel onveranderd gebleven.

De collecties werden groter en groter zodat men ter gelegenheid van het eerste eeuwfeest in 1878 besloot een nieuwe entree bij het Spaarne te maken met een gehoorzaal, een bibliotheek en op de begane grond fossielenzalen en een grote instrumentenruimte om o.a. onderzoek te doen naar statische elektriciteit met de grootste elektriseermachine ter wereld. Deze entree wordt nog steeds gebruikt en heeft een rijk versierde voorgevel ontworpen door de Weense architect Christian Ulrich. De Haarlemse architect A. van der Steur ontwierp de achterliggende zalen. Dit nieuwe deel van het museum werd in 1885 opengesteld.

Deze monumentale entree is bekroond door een beeldengroep gemaakt door beeldhouwer Bart van Hove en voorstellende: de Wetenschap en Kunst welke twee door de Faam in het midden worden bekroond. De godin Faam was een bode van Zeus die de daden van de Griekse helden aan de mensen moest verkondigen. De bedoeling daarvan was dat de roem (faam) die zij uitbazuinde eeuwig zou duren.

De uitbreiding van Christian Ulrich was de niet de laatste. In 1996 was het museum weer aan uitbreiding toe. De

nieuwe vleugel met de grote tentoonstellingszaal werd in de tuin gebouwd en samen met het museumcafé geopend. In 2017 kwam het Lorenz Lab. In dit voormalig laboratorium is een replica te zien van de grote elektriseermachine; compleet met vonken. Dan in 2021 is de restauratie van het Fundatiehuis van Pieter Teyler van der Hulst afgerond en wordt dit toegevoegd aan het museum.

De oude museumzalen na de entree zijn bijzonder goed bewaard gebleven en worden, heel bijzonder, nog steeds alleen door daglicht verlicht. Nergens anders in de wereld vind je zo'n authentiek 18de -eeuws museum. Je stapt zo een andere tijd binnen.

Bron: Open monumentendagen 2021 en Noord Hollands Archief.